

4- Bütün vefiyat-ı hayvaniye ve insaniye ise terhisattır.

Bütün vefiyat-ı hayvaniye ve insaniye ise terhisattır. Vazife-i hayatını bitirenler, bu dâr-ı fâniden, manen mesrurane, dağdağasız diğere bir âleme giderler. Tâ yeni vazifedarlara yer açılsın, gelip çalışsınlar. Bütün tevellüdat-ı hayvaniye ve insaniye ise ahz-ı askere, silah altına, vazife başına gelmektir. Bütün zîhayat, birer muvazzaf mesrur asker, birer müstakim memnun memurlardır. Bütün sadâlar ise ya vazife başlamasındaki zikir ve tesbih ve paydostan gelen şükür ve tefrih veya işlemek neşesinden neş'et eden nağamattır.

Bütün vefiyat-ı hayvaniye ve insaniye ise terhisattır. Vazife-i hayatını bitirenler, bu dâr-ı fâniden, manen mesrurane, dağdağasız diğere bir âleme giderler. Tâ yeni vazifedarlara yer açılsın, gelip çalışsınlar.

Burada Üstad, ölümü **yokluk** veya **felaket** olarak değil, **terhis** olarak tarif eder. Nasıl ki vazifesini tamamlayan bir asker, kışladan ceza ile değil; **rahat ve sevinçle** ayrılırsa, hayvan ve insanın ölümü de böyledir.

“Vefiyat” kelimesi özellikle seçilmiştir; çünkü bu bir **kayboluş** değil, bir **tamamlanıştır**. Hayat vazifesi bitmiş, emanet teslim edilmiştir.

“Manen mesrurane” ifadesi çok mühimdir: Bedende acı olabilir, ayrılık olabilir; ama ruh için bu bir **ferahlama**, bir **yükten kurtuluştur**. Zira vazife bitmiş, emanet teslim edilmiş, başka bir âleme geçilmiştir.

Dağdağasız diğere bir âleme giderler. Bu dünya; kargaşa, gürültü, karmaşa, çarpışma ve imtihanla doludur. Zıtlıklar iç içedir, karışıklık eksik olmaz.

Fakat ölümlerle geçilen **diğere âlem**, bu dünya gibi değildir. Orada: İmtihan yoktur, karışıklık yoktur, tesadüf yoktur, mücadele ve çatışma yoktur. Bu sebeple “dağdağasız” denmiştir. Yani mümin için ölüm, kargaşalı bir meydandan **sükûnlu bir âleme geçiştir**. Kısaca:

Ölüm, dağdağalı bir dünyadan, dağdağasız bir âleme intikaldir.

“Ta yeni vazifedarlara yer açılsın.”

Yani ölüm, hayatın düşmanı değil; **hayatın devam şartıdır**. Eğer gidenler gitmese, gelenler gelemezdi. Eğer bir nesil sahneden çekilmese, yeni vazifeler yeni ellere geçemezdi.

Nasıl ki bir kışlada terhis olan askerler yer açar, yerlerine yeni askerler gelir ve hizmet sürerse; kâinatta da ölüm böyledir. Gidenler vazifesini tamamlar, gelenler vazifesini devralır.

Bu yüzden ölüm: Hayatı kesmez, **döndürür**. Hizmeti bitirmez, **el değiştirir**. Âlemi boşaltmaz, **yeniler**.

İşte bu hakikatle bakınca anlarız ki: Kâinat bir mezarlık değildir; sessizce duran bir yıkım alanı hiç değildir. **Devam eden, canlı, düzenli bir hizmet meydanıdır**. Kısaca: **Ölüm, hayatın sonu değil; vazifenin devridir**.

“Bütün tevellüdat-ı hayvaniye ve insaniye ise ahz-ı askere, silah altına, vazife başına gelmektir.”

Doğum, başıboş bir ortaya çıkış değildir. Nasıl ki bir asker kışlaya çağrılır, üniformasını giyer ve vazifesine başlarsa; insan ve hayvan da dünyaya gelince **hayat vazifesine çağrılır**. Biri düşünerek, diğeri fitratıyla görev yapar.

“Bütün zîhayat, birer muvazzaf mesrur asker, birer müstakim memnun memurlardır.”

Canlılar sahipsiz ve başıbozuk değildir. Her biri kendine verilen görevi bilir ve yapar. Kuş uçmaktan, arı bal yapmaktan, ağaç meyve vermekten **memnundur**. Vazifesini yapmak, onlar için bir yük değil; **sevinçtir**.

Bütün sadâlar ise ya vazife başlamasındaki zikir ve tesbih ve paydostan gelen şükür ve tefrih veya işlemek neşesinden neş’et eden nağamattır.

Kâinattaki sesler de manasız değildir. Bazısı vazifeye başlarken edilen **zikir ve tesbihtir**; sabah ötüşleri, doğan güne eşlik eden sesler gibi. Bazısı vazifeden çıkınca duyulan **şükür ve**

ferahlıktır; akşam sessizliği, dinlenen tabiat gibi.

Bazısı da çalışmanın verdiği **neşe ve canlılıktır**; arı vızıltısı, kuş civıltısı, suyun akışı gibi.

Yani bu âlemde: Sesler gürültü değil, hareketler karmaşa değil, hayat tesadüf değil... Hepsi vazifenin, nizamın ve memnuniyetin ifadesidir. Kısaca: **İmanla bakınca doğum askere alınmak, hayat vazife, sesler zikir, ölüm terhis olur.**

Bütün mevcudat, o mü'minin nazarında, Seyyid-i Kerîm'inin ve Mâlik-i Rahîm'inin birer munis hizmetkârı, birer dost memuru, birer şirin kitabıdır.

Bütün mevcudat, o mü'minin nazarında, **aynı Sultan'a intisap etmiş tek bir ordunun farklı bölükleri** gibidir. Her biri ayrı kıyafette, ayrı vazifede, ayrı makamda olsa da aynı maksada hizmet eder. Kimi kuvvetiyle, kimi rahmetiyle, kimi sükûnetiyle, kimi hareketiyle emri yerine getirir. Bu sebeple mümin için varlıklar yabancı değil; **Seyyid-i Kerîm'inin ve Mâlik-i Rahîm'inin munis hizmetkârları**, dost memurlarıdır.

Bu ordu içinde hiçbir fert başıboş değildir. Dağ da, deniz de, rüzgâr da, kuş da aynı kumandanın emrindedir. Birinin sertliği korkutmaz, diğerinin sükûneti aldatmaz; çünkü hepsi aynı iradenin disiplininde, aynı hikmetin hizmetindedir. Bu hâliyle kâinat, mümine göre dağınık bir kalabalık değil; **intizamlı, vazifeli ve ahenkli bir ordudur.**

Aynı zamanda bu ordu, okunur bir kitaptır. Her varlık, kendi satırında Sultan'ını tanıtan bir cümle yazar. Biri kudreti okutur, biri rahmeti, biri hikmeti, biri adaleti... Mümin okudukça ünsiyet kazanır, baktıkça huzur bulur.

Daha bunun gibi pek çok latîf, ulvi ve leziz, tatlı hakikatler, imanından tecelli eder, tezahür eder.

İşte bu nazarla iman, kalpte pek çok **latîf, ulvî ve leziz hakikati** tecelli ettirir. Kâinat artık korkulan bir meydan değil; aynı maksada koşan askerlerin bulunduğu **emniyetli bir hizmet sahası** hâline gelir.

İman, göze takılan berrak bir gözlük gibidir; aynı dünyaya baktırır ama her şeyi mânâlı, nurlu ve emniyetli gösterir. Küfür ise karanlık bir gözlük gibidir; yine aynı yere baktırır fakat eşyayı sahihsiz, ürkütücü ve manasız hâle getirir.

Hepsi Seyyid-i Kerîm'inin ve Mâlik-i Rahîm'inin birer munis hizmetkârı, birer dost memuru, birer şirin kitabı, birer itaatkâr askeri, birer emre âmâde vazifelisi, birer hikmet mektubu,

birer rahmet tebliğcisi, birer nizam şâhidi, birer emanet taşıyıcısı, birer ilâhî sanat levhası,
birer tesbihkâr ve birer ünsiyet vesilesi hükmündedir.